

5776



## Torah from Around the World

---

*Eén munt in een fles maakt een rinkelend geluid; een fles vol met munten maakt geen geluid; de geleerde die de zoon is van een geleerde is dus bescheiden; de geleerde die de zoon is van een am ha'aretz (een ongeletterde) schettert zijn kennis in het rond. (Bab.M. 85b)*

---

Omdat het Liberale Jodendom geen achtste dag Pesach houdt (in navolging van Israël) loopt de behandeling van de sidrot de komende weken uit de pas met de volgorde zoals de orthodoxie die hanteert.

---

Sjabbat 9 juli 2016 / 3 Tammoez, Choekat, Bemidbar 19:1 - 22:1  
Tanach: blz. 307 - 314  
Haftara: Jehosjoea/Jozua 13:1 - 14  
Tanach: blz. 457 - 458

*Commentaar: Gila Fine is de hoofdredacteur van Maggid Books, Uitgeverij Koren, Jeruzalem. Zij is docent Talmoedische Vertellingen en heeft les gegeven aan de Hebrew University, Tel Aviv University en het Shalom Hartman Institute. Gila was redacteur van Azure: Ideas for the Jewish Nation, en ghostwriter.*

Vertaler: Jochanan Belinfante

[Het Engelse origineel.](#)

### Mosje's leven ontwikkelt zich van 'hand' tot 'mond' kritiek

„Suit the action to the word, the word to the action” – Hamlet, Shakespeare.

Sidra Choekat staat vol onverklaarbare zaken. Toch is er een vraag die voorbij alle andere gaat: Wat was het dat Mosjé deed dat zo verkeerd was? Hoe past de straf bij de *mei meriva*, dat kan worden vertaald met 'de wateren van twist', bij zijn misdaad? Waarom resulteert een

kleine afwijking van Gods opdracht, op de rots slaan in plaats van er tegen te spreken, in een banvloek op het binnentrekken van het Beloofde Land?

Er zijn veel, verschillende antwoorden. In hun ijver om Gods harde vonnis te rechtvaardigen zijn de commentatoren er als de kippen bij om allerlei soorten zonden op Mosjé's hoofd te stapelen. Hij slaagde er niet in de goddelijke naam te heiligen. Het ontbrak hem aan geloof. Hij gaf zich over aan de ondeugd van de woede. Aan hem werden hogere eisen gesteld dan aan de meeste mensen. Hij was debet aan het lot van zijn generatie. (Dit zijn slechts enkele redenen die genoemd worden in de Midrasj, Numeri Rabba, Choekat, 9-13).

Maar in plaats van te proberen om enkele druppels bijbelverklaring uit de rots van deze Tanachtekst te persen, stel ik een andere benadering voor. Als wij eenvoudigweg een stap terug doen en de geschiedenis van Mosjé in zijn geheel bekijken wordt het antwoord, denk ik, verbluffend helder. Want de morele weg van Mosjé's leven, zijn ontwikkeling als man en als leider, kan gevolgd worden aan de hand van de voortgaande strijd tussen zijn hand en zijn mond. Als Mosjé nog maar een paar jaar oud is, zo wordt ons verteld in de midrasj, is de Faraó bezorgd dat deze Hebreeuwse vondeling aan de macht zal komen en hem van zijn troon zal stoten. Daarom plaatst hij een stuk goud voor hem en een smeulend kooltje. Alhoewel hij naar het goud reikt, wordt hij door de engel Gabriel naar het kooltje geduwd. Mosjé brengt de ernstig verbrande hand snel naar zijn mond, waardoor de wond wordt verplaatst van zijn vingers naar zijn tong. De eerste keuze die dus door het kind Mosjé wordt gemaakt is de mond te offeren voor de hand. (Sjemot/Exodus Rabba, Sjemot, 26)

Zo wordt Mosjé een man van de hand. Hij groeit op, zijn mond met littekens bedekt, vandaar dat [Mosjé zei tot de Eeuwige]: „ ik ben zwaar van mond en zwaar van tong ben ik.” (Sjemot/Exodus 4:10) Zoals vele mensen die problemen hebben met het uiten van hun emoties, geeft hij er vorm aan in zijn handelen. Het eerste dat wij hem als volwassen man zien doen is een Egyptenaar doodslaan in een vlag van razernij en hem begraven in het zand. (Sjemot 2:12)

Mosjé vlucht naar Midjan waar hij herder wordt. Hij ontmoet God in de brandende doornstruik en krijgt de opdracht het volk uit Egypte te bevrijden. „Och, mijn Heer, ik ben geen man van woorden,” stottert hij (Sjemot 4:10); ik ben een man van de hand en een leider moet spreken. Als reactie laat God zijn hand wit worden van huidvraat (volgens de midrasj, red.) alsof Hij wil zeggen: „Je zult niet eeuwig op je handen kunnen vertrouwen. Op enig moment zal je ook moeten leren je mond te gebruiken.”

Zo gaat Mosjé terug naar Egypte, met zijn herdersstaf: een verlengde hand. En met deze verlengde hand verricht hij wonderen. Door „... zijn staf geheven houden” boven de rivieren, kanalen en moerassen van Egypte (Sjemot hoofdstukken 8 tot 10), treft hij het land met tien plagen, totdat Mosjé het volk uit Egypte leidde door zijn hand uit te strekken over de zee. (Sjemot 14:21-22)

Als een man met de hand, als politiek leider, is hij succesvol. Maar als hij eenmaal in de woestijn is, verandert zijn missie. Hij moet een religieuze leider worden, een leraar, die zijn mensen instrueert over de wegen van God. Toch blijft Mosjé snel in het handelen en langzaam in het spreken. De man die zo lang gewend was zijn handen te spreiden, lijkt niet in staat zijn mond te openen.

Met een uitgestrekte arm splijt hij de Rietzee en met zijn staf voorziet hij het volk van water; door „de hand van Mosjé” wordt het volk geteld (Bemidbar/Numeri 4:49), en doordat „zijn handen opgeheven bleven” verslaan zij Amalek (Sjemot/Exodus 17:12); met zijn handen brengt hij de stenen tafelen van de Sinai naar beneden en met zijn handen slaat hij ze stuk.

Heel veel acties, heel weinig woorden. In de momenten waarin wij Mosjé horen spreken, is hij altijd bondig, en boos, en kort. Het lijkt er op dat hij niet meer stottert, maar het is alsof de man die gewend is aan van „mond tot mond” te spreken met God, zich er niet toe kan zetten om tot het volk te spreken. (Bemidbar/Numeri 12:8) Hij heeft geen geduld voor hun tekortkomingen.

Dus als Mosjé op de rots slaat in plaats van er tegen te spreken, gaat het niet om een eenmalige vergissing. Hij faalt. Dit falen is het laatste en grootste falen in een serie, hij faalt om een ontwikkeling door te maken van een man van de hand tot een man van de mond. Daarom wordt hij uiteindelijk gestraft. Omdat hij niet slaagt in zijn opdracht om een leraar te worden, een gids voor het volk, verdient hij het niet „dit volk in het land te brengen” (Bemidbar 20:12). Op het moment echter dat Mosjé begrijpt wat het is om de leider te zijn en van zijn voetstuk te vallen, menselijk te zijn, gaat, vreemd genoeg, zijn mond open. Hij begint tot het volk te spreken. En als hij eenmaal begonnen is, stopt hij niet meer. Hij gaat door en door, in één monoloog (zonder adem te halen), die zal doorgaan tot het einde van zijn dagen. Al die emoties die in hem opgesloten zaten, waarvoor hij nooit de woorden kon vinden, stromen er uit; zo veel zelfs dat de Midrasj, nogal droog, vraagt hoe de mond die gezegd heeft „ik ben geen man van woorden” de mond wordt die alle woorden spreekt uit het boek Dewariem/Deuteronomium (Dewariem Rabba, Dewariem 1). Mosjé wordt, ten langen leste, een man van de mond.

Als er al lessen te leren zijn van Mosjé’s leven dat zich van de hand-tot-de-mond leven ontwikkelde, dan zijn het volgens mij de volgende: Als je moet spreken, spreek dan, schiet niet. Er is een tijd voor daden en een tijd voor woorden en wij moeten niet te vlug zijn met handelen als spreken voldoende kan zijn.

Nog belangrijker: pas op onze slechtste, meest donkere momenten zijn we in staat alles te worden wat we kunnen zijn, en moeten zijn. Wij moeten nooit te zeer terneergeslagen zijn door onze mislukkingen, want zij kunnen de sleutel zijn tot ons grootste succes.